

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.041/2012/4. szám

A Debreceni Ítéltábla az előbb M. G. ügyvezető, majd a fellebbezési eljárás során Dr. D. Magyar László ügyvéd (cím) által képviselt felperes neve, címe felperesnek - az Országos Bírósági Hivatal Elnöki Titkárság Jogi Képviseleti Osztálya (ügyintéző: Dr. ... beosztott bíró, cím) által képviselt Szegedi Ítéltábla (alperes címe) alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 5.P.21.689/2011/10. számú ítélete ellen a felperes által 11. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy az államnak külön felhívásra térítsen meg 34 800 (Harmincnégyezer-nyolcszáz) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes a 2004. szeptember 23-án előterjesztett - majd az eljárás során módosított - keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a közte és az I. rendű alperes között a keresetlevélben 1-16 tétel alatt felsorolt ingóságok értékesítésére kötött szerződés érvénytelen, ugyanígy érvénytelen az ezen ingóságok továbbadására az I. és a II. rendű alperes között létrejött adásvételi szerződés is. Az 1. sorszámmal megjelölt ingóság kiadására a III. rendű, a további ingóságok kiadására a II. rendű alperest kérte kötelezni. A pertárgy értékét az ingóságok összértékében, 5 200 000 forintban határozta meg, melyből a III. rendű alperes által kiadandó vagyontárgy értéke 3 400 000 forint.

A perben kirendelt szakértő az ingóságok összértékét 1 458 000 forintban, a felperes által a III. rendű alperestől kiadni kért ingóság értékét 285 000 forintban határozta meg.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2009. február 27-én kelt 9.G.40.049/2007/75. számú kiegészített ítéletével kötelezte a II. rendű alperest az 1-16 tétel alatt megjelölt ingóságok kiadására, valamennyi esetben a szakvéleményben meghatározott értékben. Ezt

meghaladóan a keresetet elutasította. A felperest kötelezte az I-III. rendű alperes, mint egyetemleges jogosultak részére 100 000 forint perköltség megfizetésére, míg az I. és II. rendű alperest a felperes részére 128 000 forint perköltség megfizetésére. Megállapította, hogy a felperes szerződések érvénytelenségének megállapítására irányuló keresete megalapozott volt, s alapos volt az ingóságok kiadása iránti igénye is, ám az eredetileg érvényesített 5 200 000 forintos követeléshez képest a szakértő által meghatározott 1 458 200 forint figyelembevételével a pervesztesség-pernyertesség aránya 28-72 %-ban határozható meg.

A fellebbezés folytán eljáró Szegedi Ítéltábla 2010. április 27-én kelt Gf.III.30.145/2010/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletét részben megváltoztatta, a perköltségre vonatkozó rendelkezéseit teljes körűen mellőzte és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 500 000, a II. rendű alperesnek 182 814, a III. rendű alperesnek 362 500 forint perköltséget. Egyebekben az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta. Kötelezte továbbá a felperest, hogy az I. rendű alperesnek 47 957 forint, a III. rendű alperesnek 34 126 forint másodfokú perköltséget fizessen meg, s kimondta, hogy ezt meghaladóan a peres felek másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik.

Az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének a per érdemét illető döntésével egyetértett, ugyanakkor a perköltségviselésről szóló rendelkezései elleni fellebbezéseket túlnyomó részt alaposnak találta. Kifejtette, hogy a Pp. 78. és 81. §-a szerint a perköltségviselésnél az elsőfokú bíróságnak a pervesztesség-pernyertesség arányában kell határoznia. Az, hogy a felperes milyen pertárgyértékű követelést érvényesít a perben, az ő döntésén múlik. A felperes a perbeli követelését 5 200 000 forintban határozta meg, melyből a III. rendű alperes által kiadni kért ingóság 3 400 000 forintos értéket képvisel. A Pp. 24-26. §-aira figyelemmel a pertárgyértéket a felperesnek kell megjelölnie, de ennek hiányában is a keresettel érvényesített követelés értéke lesz irányadó a pertárgyérték meghatározásánál. A Pp. 27. § (1) bekezdéséből következően a pertárgyérték vonatkozásában a keresetlevél benyújtásának az időpontja az irányadó és a kereset utóbb történő leszállítása az eredetileg érvényesített pertárgyértéket nem annulálja. Alaptalannak találta azt a felperesi hivatkozást, hogy a perköltségviselés szempontjából csak a leszállított mértékű kereseti kérelmét és az abban való pernyertességet kellene figyelembe venni. A felperes által érvényesített követelés pertárgyértékét az I. és II. rendű alperesek vonatkozásában 5 200 000 forintban, a III. rendű alperes tekintetében 3 400 000 forintban határozta meg. A kereseti kérelem az I. és a III. rendű alperessel szemben megalapozatlan volt, a II. rendű alperessel szemben csak az ingók kiadása iránti igény vonatkozásában volt megalapozott, e tekintetben azonban az eredetileg érvényesített pertárgyértékű követeléshez viszonyítva a pervesztesség-pernyertesség arányát az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg 28-72 %-os arányban.

Időközben a felperes az I. és II. rendű alperes, valamint egy további pertársuk ellen pert indított a Veszprém Megyei Bíróság előtt. Az eljárás a Győri Ítéltábla 2010. május 20-án kelt határozatával fejeződött be, s a jogerős ítélet szerint a per három alperese köteles a felperes részére összesen 520 000 forint perköltség megfizetésére.

A Szegedi Ítéltábla előtt befejeződött per három alperesének kérelmére a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2010. szeptember 13-án elrendelte a felperes felszámolását azzal az

indokolással, hogy a Szegedi Ítéltábla jogerős ítéletében meghatározott perköltséget határidőben nem fizette meg.

2010. október 11-én a felperes a per alpereseinek jogi képviselőjénél ügyvédi letétbe helyezett 424 626 forintot. A jogi képviselő nyilatkozata szerint a befizetés összegét a Győri Ítéltábla jogerős ítéletében meghatározott perköltség is befolyásolta, s a végleges elszámolás a felperes által a Szegedi Ítéltábla határozata ellen kezdeményezett felülvizsgálati eljárás eredményétől függően történik meg.

A Legfelsőbb Bíróság, mint felülvizsgálati bíróság 2011. február 25-én kelt Gfv.X.30.290/2010/4. számú ítéletével a Szegedi Ítéltábla jogerős ítéletének felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részét nem érintette, felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseinek a peres felek perköltség viselésére vonatkozó részét hatályon kívül helyezte, s kötelezte a II. rendű alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 329 300 forint első fokú perköltséget. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 212 900 forint + általános forgalmi adó, a III. rendű alperesnek 134 500 forint + általános forgalmi adó első fokú perköltséget, továbbá az I. rendű alperesnek 38 500 forint, a III. rendű alperesnek 16 600 forint másodfokú perköltséget. Egyben úgy rendelkezett, hogy a felperes és a II. rendű alperes a saját eljárásával felmerült másodfokú eljárási költségeiket maguk viselik. Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A döntés indokolása szerint a Legfelsőbb Bíróság a perköltség elszámolása tekintetében a Pp. 78. § (1), illetve a 81. § (1) bekezdésének megsértését megállapította. A felperes eredeti kérelme ingóságok kiadására irányult, s ezt a keresetet a felperes az eljárás során változatlanul fenntartotta, ugyanazokra az ingóságokra tartott igényt. Azok értékét az általa meghatározott összegnél a szakértő alacsonyabb mértékben állapította meg, erre tekintettel a felperes az ingóságok értékére tett nyilatkozatát módosította. E módosítás az eredeti, ingók kiadása iránti keresetét, amely tekintetében a II. rendű alperessel szemben teljes egészében pernyertes lett, nem érintette. Tévedtek ezért az eljárási bíróságok, amikor a felperesi kereset alapján az elsőfokú eljárás pertárgyértékét nem a követelt ingóságok szakértő által megállapított értékében, azaz 1 458 200 forintban, illetve a III. rendű alperessel szemben 285 000 forintban állapították meg.

A másodfokú bíróság tévedett akkor is, amikor a felperes és a II. rendű alperes fellebbezésének pertárgyértékét nem e szerint határozta meg. Mindezek figyelembevételével döntött a perköltség összegéről és viseléséről.

A felperes keresetében 580 000 forint tőke, ennek kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Követeléséből 80 000 forintot vagyoni-, 500 000 forintot nem vagyoni kárként kért megítélni. Álláspontja szerint az alperes jogszabálysértő ítéletet hozott, amelyre tekintettel nem jutott hozzá a Győri Ítéltábla által javára megítélt perköltség összegéhez, valamint perbeli ellenfelei kérelmére a bíróság elrendelte felszámolását. Ezt csak akként tudta elkerülni, hogy a kérelmezők jogi képviselőjénél letétbe helyezett 424 626 forintot azzal, hogy a végleges elszámolást majd a felülvizsgálati eljárás végén ejtik meg a felek. Az anyagi forrásai közül így hiányzó összegeket csak kölcsön igénybevételel tudta pótolni, melynek kapcsán legalább 80 000 forint összegű vagyoni kára keletkezett. A felszámolási eljárás miatt jelentős presztízs-veszteséget szenvedett el, többletenergiákat

mozgósítva kellett helyt állnia a piaci versenyben, melyből eredően legalább 500 000 forint összegű nem vagyoni kára merült fel.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, azzal védekezve, hogy terhére nem állapítható meg olyan kirívóan súlyos mulasztás vagy tévedés, amely kártérítési felelősségét megalapozná, ennek hiányában pedig a felperes követelésének jogalapja hiányzik.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította, kötelezte a felperest az alperes részére 15 000 forint perköltség, az állam javára 34 800 forint kereseti illeték megfizetésére.

A határozata indokolásában utalt arra, hogy az alperes kártérítési felelősségét a Ptk. 339. § (1) bekezdésének, 349. § (1) és (3) bekezdésének figyelembevételével kell elbírálni. Hangsúlyozta a Legfelsőbb Bíróság eseti döntésére (BH 1996. évi 311. sz. jogeset) hivatkozással, hogy a következetes bírói gyakorlat szerint a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti igényt - nyilvánvaló és kirívó jogsértés kivételével - a jogszabály eltérő értelmezése nem alapozhatja meg. Kiemelte, hogy a kártérítési perben eljáró bíróságnak nem feladata, hogy értékelje, hogy a két eltérő jogi álláspontot kifejtő bírósági ítélet közül melyik a helyes, csupán az, hogy megállapítsa, hogy az utóbb megváltoztatott határozatban kifejtett jogértelmezés nyilvánvalóan, kirívóan, egyértelműen téves értelmezésnek tekinthető-e.

A perbeli esetben a jogerős ítélet és a felülvizsgálati eljárásban meghozott ítélet között az eltérő jogértelmezés lényegét akként foglalta össze, hogy az ingóságok átruházására irányuló szerződés érvénytelenségére, illetve az ingók kiadására irányuló kereset vonatkozásában a pertárgyértéket az ítéletben az ingóságoknak a kereset előterjesztésekor meghatározott értékében vagy utóbb, a szakértői vélemény által meghatározott, a felperes által akkor már elfogadott értékben kell-e meghatározni. A pertárgyérték meghatározásáról a Pp. 24-26. §-ai adnak iránymutatást, s azok megengednek egy, az alperes által alkalmazott, a szabályok nyelvtani szövegezése szerinti szigorúbb és egy, a Legfelsőbb Bíróság által elfogadott méltányosabb értelmezést.

A felülvizsgálati bíróság határozatának indokolásából kitűnően a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 26. §-át úgy értelmezte, hogy mivel az alperes vitatta az ingóságok értékét, tehát vitássá tette a pertárgy értékét, ebből következően azt a bíróságnak kellett meghatároznia és ehhez képest kellett rendelkeznie a pernyertesség-pervesztesség arányáról. Ez az értelmezés tehát nem tekinti a kereset leszállításának az ingóságok értékének a szakértői vélemény alapján való alacsonyabb összegben megjelölését, hanem úgy alkalmazza a jogi normát, hogy a perbeli adatok alapján nem a felperes, hanem a bíróság határozta meg a pertárgy értékét.

Ugyanakkor megítélése szerint az eljárási szabályok nem zárják ki nyilvánvalóan a jogerős ítéletben kifejtett értelmezést sem. A Pp. 26. §-a ugyanis úgy is értelmezhető, hogy a bíróság az alperesnek kifejezetten a per tárgyának értékét vitássá tevő kifogása alapján bírálhatja felül a felperes által megjelölt pertárgyértéket. A jogerős ítélet álláspontja szerint

a pertárgy értéke az ingóságok felperes által megjelölt értékéhez igazodott, s annak utóbb leszállított összegben való megjelölése - az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése és 41. § (2) bekezdésére is figyelemmel - a perköltség viselése szempontjából a pernyertesség-pervesztesség arányát már nem változtathatta meg. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a jogszabályok tartalmából levezethető az az értelmezés, mely szerint az ingóságok kiadására irányuló kereset esetében a felperes nem csupán az ingóságok kiadását, hanem az általa meghatározott értékű ingóságok kiadását az általa meghatározott érték szerint kéri. Így az ingóságok meghatározott értéke a kereseti követelés elválaszthatatlan része, amely a per érdemi eldöntésére tartozó lényeges kérdés, utóbb az ingóságok értékeinek kisebb összegben való megjelölése ezért a kereset leszállítását jelenti. Megjegyezte, hogy az alperes perértékszámítással kapcsolatos döntésével egyezően határozott a Fővárosi Ítéltábla is 1.Pf.20.867/2010/6. számú ítéletében.

Mindezekre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy az alperes jogerős ítéletében megfogalmazott jogszabály-értelmezés nem tekinthető nyilvánvalóan és kirívóan tévesnek, így a bírósági jogkörben okozott kárért való felelősség feltételei nem állnak fenn, ezért a kártérítési felelősségi alakzat további elemeit - kár, okozati összefüggés, felróható magatartás - nem kellett vizsgálnia.

Az ítélet ellen benyújtott fellebbezésében a felperes elsődlegesen annak megváltoztatását, keresete szerinti határozat hozatalát, másodsorban hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására, új határozat hozatalára utasítását kérte. Érvelése szerint tévedett a megyei bíróság, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperes kártérítési felelősségét csak akkor lehet megállapítani, ha kimutatható kirívóan súlyos mulasztása, illetve jogértelmezési tévedése. Az ezt kifejező „következetes bírói gyakorlat” nem jogforrás, az elsőfokú bíróság által felhívott eseti döntés sem teszi elfogadhatóvá a döntést, tekintettel arra, hogy „a magyar jog nem precedens jog”. Az eseti döntésben a Legfelsőbb Bíróság a kárfelelősségi elemek közé beemelte a „nyilvánvaló és kirívó jogsértés” fogalmát, ez azonban nem feltétele egyetlen jogszabály szerint sem a kártérítési felelősség megállapíthatóságának, nem azonosítható a jogellenesség fogalmával.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helybenhagyását indítványozta annak helyes indokai alapján, hangsúlyozva, hogy az alperes kártérítési felelősségének megállapításához szükséges tényállási elemek közül a jogellenesség hiányzik.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból helytálló következtetéseket vont le, döntése is megalapozott, annak jogi indokolásával az ítéltábla túlnyomó részt egyetért, azt csupán kis részben az alábbiak szerint pontosítja:

A megyei bíróság által is helyesen megjelölt Ptk. 339. § (1) bekezdése és 349. §-ának (1) és (3) bekezdése értelmében a bíróság, mint jogalkalmazó szerv kártérítési felelőssége megállapításához szükséges tényállási elemek a következők:

- kár

- jogellenes magatartás
- okozati összefüggés
- felróhatóság (vétkesség)
- a kár rendes jogorvoslattal való elháríthatatlansága és
- a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőség károsult általi igénybevétele.

E tényállási elemek konjunktívak, ami azt jelenti, hogy akárcsak egynek a hiánya is azt eredményezi, hogy a bíróságnak a további tényállási elemek vizsgálata nélkül a keresetet el kell utasítania.

Bár - ahogyan azt a fellebbezésében a felperes helytállóan hangsúlyozta - a bírói gyakorlat nem jogforrás, azonban az ítélkezési tevékenységnek fontos eszköze.

Az államigazgatási (ügyészségi, bírósági) jogkörben okozott kár megtérítésével kapcsolatos kártérítési felelősség elemei kapcsán kiemelendő, hogy csak olyan kár megtérítéséről lehet szó, amely a közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező-intézkedő tevékenységgel, illetve ennek elmulasztásával függ össze. E feltétel megítélésének elveit a bíróságok kiterjedt joggyakorlata dolgozta ki. Szintén a bírósági gyakorlat dolgozta ki azt az elvet is, hogy nemcsak a Ptk-ban tételesen felsorolt esetekben, azaz államigazgatási, bírósági, ügyészségi jogkör gyakorlása során kell alkalmazni a 349. § rendelkezéseit, hanem minden olyan esetben, amikor a kárt közhatalom gyakorlása során vagy azt elmulasztva okozták. Ez alapozza meg a közjegyzők és a bírósági végrehajtók kárfelelősségét.

Megjegyzi az ítélőtábla, hogy a felperes által igényelt nem vagyoni kár fogalmát is a bírói gyakorlat szabályozza, mert ezzel kapcsolatban a Ptk. a 355. § (1) bekezdésében mindössze azt tartalmazza, hogy a „kárért felelős személy ... köteles a károsult ... nem vagyoni kárát megtéríteni”.

Sajátos és részleteiben szintén a bírósági gyakorlatban kidolgozott esete az államigazgatási jogkörben okozott kárnak az, amikor a kár téves jogalkalmazásból fakad. E tekintetben - ahogyan arra az elsőfokú bíróság helytállóan utalt - következetes a bíróságok álláspontja, hogy csak a kirívóan súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedés alapozza meg a jogalkalmazó szerv kárfelelősségét.

A kártérítési felelősség tényállási elemei között azonban ezt a kérdést a felróhatóság, s nem a jogellenesség vizsgálata körében kell figyelembe venni.

A tévedések súlyának értékelésére általában akkor kerül sor, amikor a jogalkalmazásnál tényállást kell megállapítani, jogszabályokat kell értelmezni és ezek egybevetésével kerül sor a döntés meghozatalára. Ilyen esetben a téves jogalkalmazás a felróhatóság körén kívül esik, amely a Ptk. 339. § (1) bekezdése értelmében a jogalkalmazó szerv felelősség alóli mentesülését eredményezi.

A megyei bíróság által felhívott eseti döntés mellett ez az álláspont számos más döntésben is tükröződik pl. KGD 1992. évi 213. sz. jogeset, BDT 2008. évi 1817. sz. jogeset, 2004. évi

1028. sz. jogeset, BH 2001. évi 423. sz. jogeset, 2000. évi 55. sz. jogeset, azaz kétséget kizáróan megállapítható, hogy a bíróságok gyakorlata e kérdésben valóban egységes.

Ez a jogértelmezés - ellentétben a fellebbező álláspontjával - nem emel a kártérítési felelősség tényállási elemei közé újat, pusztán a Ptk. 339. § (1) bekezdésében írt „az adott helyzetben általában elvárható” kitételt - amely a felróhatóság (vétkesség) sajátos megfogalmazása - magyarázza, teszi alkalmazhatóvá.

A kifejtettekre figyelemmel tehát az alperes kártérítési felelőssége a felróhatósága hiányában nem állapítható meg, ebből következően indokolatlan a további tényállási elemek vizsgálata, ezért az ítéletábra sem az első fokú ítélet megváltoztatására, sem annak hatályon kívül helyezésére nem látott okot.

Az előzőekben írtakra tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a fenti indokolásbeli pontosítással a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezési eljárás során is pernyertes alperesnek a másodfokú eljárásban költsége nem merült fel, ezért arról nem kellett rendelkezni.

A per tárgyi illetékeljegyzési jogos volta folytán le nem rótt fellebbezési illetéket az eredménytelen fellebbezés következményeként a felperesnek kell megtérítenie az állam javára a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján.

D e b r e c e n, 2012. május 10.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Kocsis Ottília s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -